

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه‌ی خواهران

مدرسه علمیه الزهراء (سلام الله عليها) شهرستان شوش دانیال (علیه السلام)

عنوان

چگونگی بهره گیری از دعا در تعلیم و تربیت
کودکان و نوجوانان

استاد راهنما

سرکار خانم لیلا احمدی

پژوهشگران

کلثوم ال کثیر ، فاطمه نجاتی موسوی ، امینه چنانی ،

نصرت دلفی پور ، زهرا مروانی راضی

پاییز ۱۳۹۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

تحقیق حاضر با عنوان (چگونگی بهره گیری از دعا در تعلیم و تربیت کودکان و نوجوانان) است . هدف از انجام آن پاسخ به این سوال می باشد که چگونه می توان از تعالیم دینی همچون دعا در تعلیم و تربیت کودکان و نوجوانان بهره گرفت ؟

این تحقیق از چهار فصل تشکیل شده که فصل اول آن کلیات است و شامل تعریف و تبیین موضوع ، ضرورت و اهمیت تحقیق ، اهداف و فوائد تحقیق و ... می باشد و در فصل دوم مفهوم شناسی دعا ، تعلیم و تربیت و جایگاه دعا در آیات و روایات ، آثار آن و ... مورد بررسی قرار گرفته است و در فصل سوم به چگونگی بهره گیری از دعا در مسائل اعتقادی و اخلاقی پرداخته شده چراکه مسئله تربیت ، همواره مورد توجه اولیای دین بودو آن بزرگواران در ادعیه و روایاتی فراوان بر آن اهتمام و تاکید داشتند از جمله این ادعیه : دعای عرفه ی امام حسین^(علیه السلام) ، صحیفه ی سجاده ، همچنین دعای مکارم الاخلاق و ... به مسئله ی تربیت توجهی ویژه شده است و در فصل چهارم به چگونگی بهره گیری از دعا در تعلیم و تربیت اخلاقی کودکان و نوجوانان پرداخته شده است . از آنجا که دعا یکی از بزرگترین الطاف الهی بر بنده است و (مغز عبادت) و (لباس افتخار) پارسایان در دنیا و دلباختگان آخرت است . پس باید در تعلیم و تربیت فرزندان از آن بهره جست که نقش بسزایی در زندگی اجتماعی و سعادت و تکامل فرد خواهد داشت .

کلیدواژه : دعا ، تعلیم ، تربیت .

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۲	فصل اول کلیات
۳	تبیین و بیان موضوع
۳	اهمیت و ضرورت تحقیق
۳	اهداف تحقیق
۴	سوالات
۴	سوال اصلی
۴	سوالات فرعی
۴	فرضیه های تحقیق
۴	پیشینه
۴	روش تحقیق
۴	ساختار تحقیق
۵	کلیدواژه
۶	فصل دوم مفهوم شناسی دعا ، تعلیم ، تربیت
۷	۱- مفهوم دعا
۸	الف) جایگاه دعا در آیات و روایات
۱۰	ب) انواع دعا
۱۰	ج) آثار دعا
۱۱	۲- حقیقت تعلیم و تربیت
۱۱	الف) اهداف تربیت
۱۲	ب) ضرورت تعلیم و تربیت
۱۴	فصل سوم چگونگی بهره گیری از دعا در مسائل اعتقادی
۱۶	۱- اثر تربیتی دعا ، صحیفه سجاده - توحید در صحیفه
۱۷	۲- اثر تربیتی دعا در دعای مکارم الاخلاق
۱۸	۳- اصل تربیتی تدوام و تدریج در دعای عرفه
۱۹	۱) روش یادآوری نعمت ها
۱۹	الف) نعمت عنایت
۲۰	ب) نعمت خلقت و آفرینش

۲۱	۲- روش الگوگیری از داستان های قرآن در دعای عرفه
۲۲	الف) الگوپذیری از داستان انبیاء
۲۳	ب) عبرت آموزی
۲۴	فصل چهارم چگونگی بهره گیری از دعا در تعلیم و تربیت اخلاقی کودکان و نوجوانان
۲۶	۱- روش الگوگیری دعا
۲۷	۲- دعا و نقش آن در تربیت
۲۸	۳- نقش دعا در تعلیم و تربیت
۳۰	۴- آثار تربیتی دعا
۳۱	۵- بهره گیری از دعا در تعلیم و تربیت کودک و نوجوان
۳۴	نتیجه گیری
۳۵	پیشنهادات
۳۶	فهرست منابع

بردن از دعا و نیایش در تلطیف روح و تقویت ایمان موثر می باشد و خود عاملی مهم در بازدارندگی از اضطراب و افسردگی و بیماری های روحی می باشد.^۱

^۱ _ برداشت آزاد : کتاب ژان ژاک روسو - کتاب اصیل، ص ۱ .

نتیجه گیری

والدینی که برای رسیدن به سعادت دنیوی و اخروی فرزندانشان تلاش می کنند باید وقت بسیاری را صرف تعلیم و تربیت فرزندان بر اساس و مبنای تعلیم دینی کنند و به تقویت و پرورش استعدادها و باورهای اعتقادی فرزندانشان بپردازند تا بتوانند فرزندان صالح نیک و شایسته ای تحویل اجتماع دهند که باعث رشد و پیشرفت جامعه ی اسلامی شوند که در اسلام راه های مختلفی در این زمینه ارائه شده است که دعا یکی از آن راه ها است ولی امروزه به اهمیت و ضرورت آن نسبت به گذشته توجه کمتری شده است و بر ما لازم است که بیشتر به این موضوع بپردازیم و در مسائل تعلیم و تربیت فرزندان از این آموزه بهره بجوییم .

پیشنهادات

از آن جایی که بحث تعلیم و تربیت از مسائل و موضوعات مهم و کلیدی به شمار می رود و والدین نیز سهم بسزایی در رشد فکری ، اخلاقی ، دینی فرزندان دارند ، لازم است نویسندگان پیرامون این موضوع به بحث پردازند و موضوع را از جنبه های گوناگون و مطابق به مسائل روز و روان شناسانه بررسی نمایند و همچنین به آسیب ها و پیامدهای بی توجهی به این مسئله پردازند . از این جهت پیشنهادهای در این زمینه برای عزیزانی که در این عرصه تلاش می کنند در ذیل بیان می شود :

- ۱- ترغیب و توجه نمودن والدین نسبت به اهمیت این موضوع از طریق برگزاری جلساتی در این راستا .
- ۲- آموزش چگونگی الگوبرداری از سیره اهل بیت در رابطه با این موضوع و بحث .
- ۳- توجه به محیط مدرسه که یکی از نهادهایی است که در رشد و پرورش مسائل اعتقادی و اخلاقی جوانان تاثیر بسزایی دارد ، لذا معلمان محترم می توانند نقش بسیار عمده ای داشته باشند و دانش آموزان را با مسائل اعتقادی با شیوه های مختلف آشنا کنند .
- ۴- با وجود اینکه تلفن همراه یک ابزار قابل دسترسی برای همه ی خانواده ها شده ، مباحث روان شناسانه ای که در این زمینه صورت می گیرد از فضای مجازی دنبال کنند .

فهرست منابع

*قرآن با ترجمه حسین انصاریان

*نهج البلاغه با ترجمه محمد دشتی

*صحیفه ی سجادیه

- ۱_ ابن زکریا، احمد بن فارس، **معجم مقاییس اللغة**، ج ۳، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۷.
- ۲_ اسماعیلی یزدی، عباس، **فرهنگ تربیت**، قم، چاپ دوم، ۱۳۸۵.
- ۳_ اعرافی، علیرضا، **آوای دانشمندان مسلمان در تعلیم و تربیت و مبانی آن**، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۷۹.
- ۴_ الهامی، علی اصغر، محمدرضا احمدی، **تعلیم و تربیت در اسلام**، بی جا: نشر معارف اهل بیت، بی تا.
- ۵_ برادشاو، جان، **من-کودک من**، ترجمه داود محب علی، چاپ اول، تهران: انتشارات علمی، ۱۳۷۳.
- ۶_ پهلوان، منصور، **مبانی اخلاق در صحیفه**، مجله سفینه.
- ۷_ تقدس، علیرضا، **دنیای ناشناخته نیایش**، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۶۱.
- ۹_ جوادی آملی، عبدالله، **ادب فقهای مقربان**، چاپ دوم، قم: انتشارات اسراء، ۱۳۸۱.
- ۱۰_ _____، **اسرار عبادت**، بی جا: انتشارات الزهراء، ۱۳۷۲.
- ۱۱_ خرمشاهی، بهاءالدین، **دانشنامه ی قرآن و قرآن پژوهی**، ج ۱، تهران: انتشارات دوستان، ۱۳۷۷.
- ۱۲_ خلجی، محمدتقی، **اسرار خاموشان**، ج ۲، قم: انتشارات پرتو خورشید، ۱۳۸۵.
- ۱۳_ حاجی خانی، علی، مرضیه رحمانی فیروزجائی و لیلامرادی، **معارف حسینی**، ش ۸، ۱۳۹۶.
- ۱۴_ دشتی، محمد، **ترجمه ی نهج البلاغه**، ج ۱، قم: انتشارات ظهور شفق، ۱۳۸۵.
- ۱۵_ دلشاد تهرانی، مصطفی، **سیری در تربیت اسلامی**، بی جا: نشر معارف اهل بیت، ۱۳۳۴.
- ۱۶_ دهخدا، علی اکبر، **لغتنامه ی دهخدا**، ج ۴، تهران: نشر دانشگاه تهران، ۱۳۷۷.
- ۱۷_ سعادت پرور (پهلوانی تهرانی)، علی، **نور هدایت**، ج ۴، تهران: نشر احیاء کتاب، ۱۳۸۶.
- ۱۸_ سبجانی نیا، جواد، **سیری در سیمای جوانان**، قم، چاپ اول، ۱۳۸۸.
- ۱۹_ طباطبایی، محمدحسین، **المیزان فی تفسیر القرآن**، قم: دفتر انتشارات اسلامی جامعه ی مدرسین حوزه علمیه ی قم، ۱۴۱۷ق.
- ۲۰_ قرشی، علی اکبر، **قاموس قرآن**، ج ۱، تهران: نشر دارالکتاب اسلامی، ۱۳۷۱.

- ۲۱- قمی، عباس، *مفاتیح الجنان*، قم: انتشارات انصاریان، ۱۳۸۶.
- ۲۲- کریمی نیا، محمد، *الگوهای تربیتی کودکان و نوجوانان*، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۶.
- ۲۳- لیاقت دار، محمدجواد، *تعلیم و تربیت از دیدگاه امام سجاد (علیه السلام) بررسی اجمالی نکات تربیتی دعای مکارم الاخلاق*، ج ۱، قم: دفتر نشر معارف، ۱۳۸۶.
- ۲۴- مکارم شیرازی، ناصر، *تفسیر نمونه*، ج ۱۹، تهران: نشر دارالکتب اسلامی، ۱۳۷۴.
- ۲۵- مجلسی، محمدباقر، *بحار الانوار*، ج ۱ و ۲، ترجمه عطاردی، قم، ۱۳۷۹.
- ۲۶- محمدی ری شهری، محمد، *میزان الحکمه*، ج ۱۰، چاپ دوم، قم: انتشارات دارالحديث، ۱۳۷۹.
- ۲۷- مشکینی، علی، *المصباح المنیر*، قم: انتشارات الهادی، ۱۳۷۰.
- ۲۸- مدرس بستان آبادی، محمدباقر، *شرح دعای عرفه*، تهران: نشر دارالکتب اسلامی، ۱۳۷۹.
- ۲۹- مطهری، مرتضی، *بیست گفتار*، قم: انتشارات صدرا، چاپ پنجم، ۱۳۵۸.
- ۳۰- _____، *تربیت و تعلیم در اسلام*، تهران: نشر صدرا، ۱۳۷۳.
- ۳۱- فرهادیان، رضا، *آنچه درباره ی کودکان و نوجوانان باید بدانیم*، قم، چاپ دوم، ۱۳۷۶.
- ۳۲- واثقی، قاسم، *مدیریت اخلاق*، تهران، چاپ سوم، ۱۳۸۸.

سایت ها :

۱- سایت پژوهش های معنوی .

۲- سایت حوزه. www.whc.ir